VAKANÜVİS- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi/ International Journal of Historical Researches, Yıl/Vol. 7, Sayı/No. 2, Güz/Fall 2022 ISSN: 2149-9535 / 2636-7777

Araştırma Makalesi/Research Article

Hatırlanmayı Bekleyen Bir Kitap ve İstanbul Köpekleri Üzerinden Düşündürdükleri

Özlem Kutkan*

(ORCID: 0000-0003-1202-7246)

Makale Gönderim Tarihi
10.08.2022

Makale Kabul Tarihi
26.09.2022

Atıf Bilgisi/Reference Information

Chicago: Kutkan, Ö., "Hatırlanmayı Bekleyen Bir Kitap ve İstanbul Köpekleri Üzerinden Düşündürdükleri", *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7/2 (Eylül 2022): 904-923.

APA: Kutkan, Ö. (2022). Hatırlanmayı Bekleyen Bir Kitap ve İstanbul Köpekleri Üzerinden Düşündürdükleri. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7 (2), 904-923.

Öz

Bu çalışma, bir yandan kaleme aldığı coğrafyaya ilişkin araştırmalarda kendisine az yer bulan bir seyahatnameye dikkat çekmeyi hedeflerken diğer yandan İstanbul köpeklerine ilişkin gözlemlerin bir bölüm olarak kendisine yer bulduğu aktarımları üzerinden düşünmeyi/tartışmayı hedeflemiştir. Seyahatnamenin, üzerinde düşünüldüğü anlaşılan ve yazarın edebi yeteneğini de yansıtan Dört Denizle Yıkanmış başlığını taşıması onun bugün içerdiği coğrafyaya yönelik bir eser olduğunun anlaşılmasını gölgelemiş görünmektedir. Oysa eser, özellikle Balkanlara ilişkin önemli bir başvuru kaynağı olma özelliğine sahiptir. Dolayısıyla bu makale, öncelikle söz konusu seyahatnamenin kent/bölge tarihine ışık tutan kültür, ekonomi, ulaşım, askeri tarih vb. alanlardaki potansiyeline dair genel bir çerçeve çizmeyi hedeflemiştir. Ardından

* Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Türkiye, ozlembfd@gmail.com.
Assist. Prof. Dr., Kastamonu University, Faculty of Arts and Sciences, Department of History, Türkiye.

yazarın İstanbul köpeklerine ilişkin gözlemlerine bir bölüm ayırdığı değerlendirmelere geçilmiştir. Son olarak " Bir Tartışma" bölümünde ise bu bilgilerin aktardıkları ve aktarmadıkları ile sokak köpeklerinin tarihine ilişkin bazı sorular sorulmuş ve tarihin sosyal ve beşeri bilim özellikleri üzerinden konuyu suskun kalan taşradan okumanın önemine ilişkin bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Henry Charles Woods, Sokak Köpekleri, İstanbul, Taşra, Seyahatname, İngiltere.

A Book Awaiting to be Remembered and its Thoughts Through Dogs of İstanbul

Abstract

This research, on the one hand, aims to draw attention to a travelogue which has found little space for itself in its penned geography, on the other hand, it aims to think through its observations on the dogs of Istanbul. It seems that the book's title is given as Washed By Four Seas, which it is understood the author thought and reflect his the literary talent on it, apparently this led to overshadow the understanding the geographical content of the book. However, the distinctive feature of the work is one of the remarkable travelogues especially of the Balkans. Therefore this article, gives a brief introduction of the book, which highlighted to region's issues of potential like culture, economy, military history, transportation. Then, it will be passed on to the author's observations on the dogs of Istanbul which he gave the seperate chapter in his book. And, in the discussion section, some questions will be asked about the stray dogs of history in the Ottoman province through authour's narratives and beyond. Lastly, it will be emphasized the importance of reading the issue from the silent countryside by the contribution of the social and human science features of history.

Keywords: Henry Charles Woods, Stray Dogs, İstanbul, Province, Travelogue, England.

Giriş

Henry Charles Woods, İngiliz "grenadier"[1] muhafızıdır. Ve, ülkesinin dünyaya yönelik sistemli ilgisinin bir uzantısı olan seyahatname literatürünün seçkin bir örneğini *Washed By the Four Seas* "Dört Denizle

[1] Grenadier, tarihsel olarak seçkin piyade anlamına gelmektedir (Richard Bowyer, *Dictionary of Military Terms*, London, 2007, s.111.

Yıkanmış" başlığı altında vermiştir. Bununla birlikte eser her ne kadar Yakındoğu coğrafyası üzerinden kaleme alınmış olsa da ağırlığını Balkanlara vermiş olduğu görülür. Ancak, bölgeye yönelik araştırmalarda söz konusu eserin henüz belirgin bir dikkatle ele alındığını ifade etmek güçtür. Bunda muhtemelen, yazarın başlığı doğrudan incelediği bölge üzerinden değil coğrafi niteliğini edebi yeteneği ile birleştirerek belirlemesi etkili olmuştur.

Yazar eserine, *"…. İzmir benim için doğunun başlangıcıyd*ı… " ifadesiyle başlar. Artık kent, Bay Woods'un kaleminden okuyucuları için kirli, dar ve dolambaçlı yolları, Pagos dağının zirvesindeki kalenin harabeleri, tarihi XIII. yüzyıla dayanan yıkık su deposuyla somutlaşmaya başlayacaktır. İzmir'i açık ara Küçük Asya'nın en önemli şehri olduğunu düşünen yazar kentin Doğu Akdeniz'in Liverpool'u olarak görülebileceğini de ekler[2]. Bay Woods'un betimleme ve somutlaştırma yeteneğinin kısıtlı örnekleri olarak verilen yukarıdaki ifadelerin ardından eserin içeriğine devam edildiğinde ilk bölüm olan ve İzmir'e ilişkin gözlemlerin ve kentten ayrılışına dair yolculuk detaylarının yer aldığı " *Doğuya İlk Geliş"* başlığını takiben İstanbul'u üç bölüm dahilinde incelediği görülür. Yazar, ilk bölümde İstanbul'u kente yönelik beklentiler ve yaygın kanaatler ile yüzleştirir artık kendisinin kaleminden sokakları, insanları, yerleşim planı, koşturmacası ile İstanbul, okuyucularının gözlerinde belirmeye başlar. Meselâ, yazar İstanbul için kentin denizden görülmesi gerektiği ve bir turistin asla karaya çıkmaması gerektiği düşüncesini affedilmez bir hata olarak görür. Nitekim, Bay Woods gürültüsüne, kirine ve kokusuna rağmen kenti sevmiştir. Üç kasabanın birleşmiş bir bütünü olarak değerlendirdiği ve doğunun başkenti olarak gördüğü İstanbul'u [3] üçüncü başlıkta köpekleri ile dördüncü başlıkta ise kara ve deniz savunmaları üzerinden kaleme almıştır ki bu bölüm de askeri tarih yazıcılığı üzerinden hak ettiği ilgiyi beklemektedir. Yazar bundan sonra bir piyade subayı olarak belirlediği rotasını Tekirdağ, Edirne ve Anadolu'nun kuzeyinde yer alan Kastamonu ve iç bölgeleri ve ayrıca Rodop Balkanlarına yönlendirir ve gözlemlerine devam eder. Bu bağlamda eserinde üç bölümle ağırlık verdiği

[2] Henry Charles Woods, *Washed By Four Seas*, London, 1908, s. 1-2.

[3] Bunlardan ilki, Antik Bizans'ın yerinde duran ve Marmara Denizi ile Haliç arasında yer alan Konstantin, Stambul; ikincisi Galata üçüncüsü ise Üsküdar'dır. Woods, *a.g.e*, s. 9-10.

bölgelerden bir diğerinin yine askeri tarihe hitap eden Bulgaristan'a ait olduğunun altı çizilmelidir. Son olarak kitabın tematik başlıklara sahip olduğunu da belirtmeliyiz. Söz konusu bölümler arasında Türkler, Müslümanlık ve Etkisi ile Balkan Yarımadası, Küçük Asya ve Suriye bölgelerini kapsayan Yakındoğu Demiryolları yer alır[4]

Bu noktadan itibaren makalenin bir konusuna "İstanbul'un sokak köpeklerine" geçiş yapılacaktır.

İstanbul ve Köpekleri

İstanbul Köpekleri ya da İstanbul'un köpekleri başlığı bugün konuya ilgi duyan çoğu araştırmacı için yeni bir başlık ya da ilgi alanı değildir. Bunda şüphesiz öncelikle köpeklerin sokaklarda yaşamasına izin verilmiş olması ardından da tarihin başlıca metropollerinden olan İstanbul'un dünyanın gözü önünde olması ve kent sakinleri olan köpeklerin gününden itibaren halk, bürokrasi düzeyinde gördükleri muamelelerin ve yaşayışlarının seyyahların, bürokratların, yazarların, basının kalemine konu olması ve nihayetinde meselenin öneminin farkında olan araştırmacıların varlıkları etkili olmuştur. Yapılan araştırma çalışmaları arasında özellikle Pinguet'in, köpeklerin dünyasını paylaşan bir kalem olduğunu hissettirdiği ve döneminden hareketle geçmişi kapsamlı bir süreç dahilinde temel temalar üzerinden işlediği eserinin kendisinden sonraki pek çok çalışmaya ilham verdiği anlaşılmaktadır. Bir literatür tekrarından kaçınmak için ilgili eserler burada tartışılmayacak ve konu içinde başvuru kaynağı olarak yararlanılmaya çalışılacaktır[5].

---

[4] Woods, a.g.e.

[5] Catherine Pinguet, *İstanbul'un Köpekleri,* Çev. S. Özen, İstanbul, 2009; Metin Hülagü, *İstanbul Sokak Köpekleri ve Osmanlı Padişahları*, İstanbul, 2021; Cihangir Gündoğdu, " The State and the Stray Dogs in the Late Ottoman Istanbul from Unruly Subjects to Servile Friends", *Middle Eastern Studies*, 54/ 4 (2018) ,s. 555-574 ; İrvin Cemil Schick , "İstanbul'da 1910'da Gerçekleşen Büyük Köpek İtlâfı: Bir Mekân Üzerinde Çekişme Vakası", *Toplumsal Tarih*, (2010), 22-32. İstanbul dışında Osmanlı İmparatorluğu'ndaki köpek yaşamlarına dair Mikhail'in Mısır (Kahire) üzerinden kaleme aldığı çalışma özellikle dikkat çekicidir Yazar, Kahire köpeklerinin kentin bir parçası olma normalinin Fransa'nın işgali ile nasıl köklü olarak bozulduğunu ve bunu takip eden süreçte kentsel dönüşüm ile köpek sürgünlerini halkın nasıl benimsediğini ve köpeklerle birlikte geçirdikleri ortak toplum hafızasından sıyrılarak köpeksiz kent hayatını nasıl normalleştirdiklerini ele alır Alan Mikhail, "A Dog- Eat –Dog Empire Violence and Affection on the Streets of Ottoman Cairo" , *Comparative Studies of South Asia, Africa*

Bay Woods için ilk kez 1905 yılında geldiği İstanbul, bir yabancıya XX. Yüzyılda yaşadığını unutturacak niteliktedir ve kente gelen yabancı yüzyıllar öncesindeki Binbir Gece Masalları yaşadığını hayal ederek bu Doğu başkentinin tadını çıkarmalıdır[6].

Yazarın, İstanbul köpeklerine dair ilk anısı yine kentteki ilk gecelerine aittir. Nitekim, bu gecelerde köpek havlamaları, bekçinin demir uçlu sopasını kaldırıma vuruş sesleri ve neredeyse her gece yaşanan yangın yakarışları nedeniyle huzur bulamamıştır. Dönem, Sultan II. Abdülhamid devridir. Yani Hülagü'nün yorumuyla İstanbul köpekleri en çok rahat ettiği iki hükümdar döneminin ikincisini yaşamaktadırlar. İlki ise veli padişah olarak bilinen II. Bayezıd'dır[7] .

İstanbul ve Osmanlı İmparatorluğu'ndaki diğer kentlerin sokakları başıboş köpek sürüleri ile doludur. Bu cümlesi ile Bay Woods, Buckingham ya da Burnaby'nin belirgin ölçüde Anadolu'daki köpeklerin sayısı ve yaşamlarına vurgu yapmadığı iki seyahatnameyi ya da yakın dönemlerde kimi misyonerlerin bulundukları kentlerin sağlık koşullarını ilişkin tasvir ve detaylara inceden inceye girerlerken köpeklere değinmeyişlerinin nedenini düşündürür ister istemez[8]. Ve, anlatmaya

---

and Middle East, Duke University Press, 35/ 1(2015), s. 76-95.Osmanlı İmparatorluğu'ndaki köpek yaşamlarına ve onlara yönelik yaklaşımlara ışık tutacak farklı bir çalışma için bkz. Necmettin Kızılkaya, "They Can not Be Left to the Brutality of a Cruel Group: An Ottoman Scholar's Treatise on Dogs", *Journal of Islamic Ethics* 6 /2022(2021), s. 1-19. Ekrem Işın ve Gülru Tanman'ın editörlüğünde ve Catherine Pinguet'in danışmanlığında hazırlanan " Dört Ayaklı Belediye İstanbul'un Sokak Köpekleri" sergisi ise görsel kanıtlar olan fotoğraf, gravür, suluboya, gibi görsel kanıtları içeren sanat çalışmaları üzerinden İstanbul köpeklerinin tarihini okumakta ve okutmaktadır.

[6] Woods*, a.g.e*, 9-10.

[7]Hülagü, *a.g.e*, 35-46, 125-176). Kent yaşam bütününün bir parçası olan köpek havlamalarını yadırgayan bir diğer "İngiliz seyyah ise ünlü Charles White'dır. White, her ne kadar İstanbul köpeklerine kadar Bay Woods gibi ayrı bir başlık altında incelememiş olsa da eserinin üçüncü cildinin yedinci bölümünde " *At Pazarı; Atlar, Köpekler, Hamamlar, Şehrin ve Sarayburnu'nun Kapıları*" başlığı altında yaklaşık yedi sayfa kadar yer ayırmıştır. Charles White, *Three Years in Constantinople or Domastic Manners of The Turks in 1844* (Cilt 3). London, 1845, s. 290-296.

[8] Buckingham , *a.g.e*, 10, 38, 257. Burnaby ise Yozgat yolu üzerindeki onbeş evden ibaret Dayılı Köyü yolunda otlayan sığır ve develerin varlığına dikkat çeker ancak . kaleminde köpekler yoktur. Kırsaldaki köpeklerin varlığına ilişkin değini niteliğinde bir anlatısını ise Sivas yolu üzerinde bulunan Çekerek Köyü'ndeki bir evde çıkan yangın üzerinden kaleme aldığı görülür. Buna göre, yangın çıkınca evin dışı köpekler tarafından istila edilmiştir.

Vakanüvis

devam eder. Bu hayvanlar hiç saldırgan değillerdir ve oldukça zekidirler. Yeri geldiğinde evcil bir hayvanın keyif aldığı koşulları kabul ederlerken yeri geldiğinde ise sürüleri, evleri korurlar ve sahipleri için canlarını feda etmeye hazırdırlar. İstanbul sokaklarını adeta devriye gezen bu köpekler kendi aralarında çakal ve kurt arasındaki görünümleri ve açık sarıdan siyaha uzanan renkleri ile de ayrı bir ırk oluşturmaktadırlar. Stambol'un arka sokaklarında çok sayıda köpekle karşılaşacak olan insanlar onları incitmez ya da rahatsız etmezlerse köpekler kolayca sessizleşeceklerdir. Köpekler, yüzyıllardır sokaklarda yaşamaktadırlar[9].

Resim 1. Woods, *a, g,e*, : 36.

Son zamanlarda sokak köpeklerinin sayısı azalmaktadır. Yazarın bu azalışa dair söylediği her şey sadece azalışın olduğudur. Ancak, nasıl,

Burnaby, *a.g.e*, s. 128, 154. Ayrıca, kent hayatının sağlık koşullarına ve sosyal ilişkilerine ayrıntılı olarak yer veren bir misyonerin kalemine taşra köpeklerinin konu olmaması yine dikkat çekicidir. Özlem Kutkan, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir Misyoner Hekim ve Dünyası: (1854-1875)", Ed. A. Özcan, *Halil İnalcık Armağanı*, Ankara, 2017, 11-36.

[9] Woods, *a.g.e*, s. 36-37. Bkz EK I.

Vakanüvis

neden ve ne şekilde olduğuna ilişkin düşünmez görünür açıklama yapmaz ama bu cümleyi kitabında ikinci kez yineleyecektir[10]. Gördüklerini canlı bir şekilde tasvir etmeye devam eder. Bu kez onların yaşam bölgelerine/biçimlerine ve ilişkilerine değinir. Meselâ, sokakların yanı sıra sokakların bölümleri de aralarında paylaşılmıştır. Bu paylaşıma rağmen aynı bölgedeki köpekler birbirlerine dostluk bağları ile bağlıdırlar. Nitekim, bir sokakta su bulunmadığında bir sürünün başka bir sürünün toprağından rahatsız edilmeden geçmesine izin verildiğini duymuştur. Kendisi söz konusu yaşam akışını doğrudan gözlemleyememişse de onlar da gördüğü bilgelik bu yönde bir uyumun gerçekleşmesi olasılığını muhtemelden daha fazla olduğunu kendisine düşündürmüştür. Anlatmaya devam eder. Yolun her iki tarafında konumlanan köpek gruplarının sayısı iki ilâ onbeş arasında değişkenlik göstermektedir. Her grubun en iyi ve güçlüsü ise güçten düşene kadar grubuna liderlik yapar. Tüm sürü kral köpeğe bağlıdır. Öyle ki bir keresinde Bay Woods bir sürünün içine yabancı bir köpek girdiğinde sürünün lideri ona tepki verinceye değin diğerlerinin hiçbir harekette bulunmadığını görür. Lider köpek yabancı köpeğe saldırdığında liderlerini takip eden köpekler de harekete geçer ta ki yabancı köpek sırt üstü yatıp kuyruğunu karnının içine çekip başını yana eğerek dilini dışarı çıkarana kadar. Artık, yenik köpeğin sürüsüne dönmesine izin verilebilecektir. Esasında her sürünün böyle yalnız kendi halinde yaşayan zayıf bir köpeği vardır.[11]

İstanbul Köpekleri ve İnsanlar

Mahallelerdeki köpekler insanlarla iyi geçinmeye çalışırlar ve bu çabayı, kendilerine Müslümanlar kadar iyi davranmayan Hrıstiyanlara karşı da gösterirler. Nitekim, 1840'lı yılların İstanbul'unu gözlemleyen Bay White da sokak köpeklerinin Hrıstiyanlar ve yabancılarca sürekli saldırıya uğradıkları ve dövüldüklerini dile getirmiştir Kendisi ise onlarla iyi ilişkiler kurmayı tercih ettiğinde köpeklerin şükür dolu gözleri ile

[10] Woods, *a.g.e*, 37. İstanbul'da kısa süre bulunduğu için belli görünüm ve yaşam süreçlerini gözlemleyebilen Bay Woods'un yanında İstanbul'da uzun yıllar kalan Bay White'ın daha farklı gözlemlere de yer verdiği görülür. Bunlar arasında, köpeklerin henüz yavruyken doğal yollarla hayatlarını kaybetmeleri, kimi zaman sürülmeleri ya da onları istemeyenlerin iradesinin hakim olduğu bölgelerde İstanbul'un çöpçüleri tarafından yavruların alıp Boğaz'a atılmaları da yer alır Bkz White, *a.g.e*, 291-295.

[11] Woods, *a.g.e*, 37-39.

Vakanüvis

karşılaşmıştır. Bu satırlarda ayrıca Pera, köpeklerin rahat yüzü göremedikleri bir yerdir. [12]. Bay Woods ise Hrıstiyanların Müslümanlar kadar köpeklere iyi davranmadıklarını belirtmekle birlikte - yine de köpekler insanlarla iyi geçinmeye çalışmaktadırlar- Pera' nın köpekler için refah bölgesi olduğunu ifade eder. Buna göre İstanbul'da en şanslı olanlar daha iyi yaşam şartları bulabildikleri Pera ve kentin diğer zengin mahallelerinde yaşamaktadırlar. Bu bölgedeki sakinler hayvanlara karşı naziktirler ve onlara yiyecek verirler. Özellikle, anneli yavrulara daha şefkatlidirler. Meselâ, yeni doğan yavru için büyük bir sepet ya da kutu kaldırımın en uygun yerine yerleştirilir. Aynı şekilde annesinin barınması için seçilen bu en uygun yere genellikle aynı hayırsever bol miktarda yiyecek de bırakacaktır. Burada onlar için ayrıca bol bol süt tabakları ve saman demetleri de görmek mümkündür[13].

Sokaklardaki insanların bir kısmı ise onlar için belki rakip belki de düşmanlardırlar. Bu grup içinde geçimlerini sivri bir çubuk yardımıyla çöp toplayarak sağlayan kişiler yer alır. Karanlığın ardından birbirini takip eden köpek sürüleri havlamaya başladıysa yakınlarda bir yerlerde köpek düşmanlarından birinin bulunduğu anlaşılır. Bay Woods, gündüzleri sık sık sokaklarda dolaşır ve birbirini takip eden sürülerin özellikle belirli bir kişiye havladıklarını fark eder. Bu kişi neredeyse kesinlikle onların gece rakiplerinden biridir. Bay Woods'un sürüsü ise otel balkonundan beslenmeye alışkındırlar ve pencerede biri belirdiğinde heyecanla o pencerenin altına koşarak yakalayacakları yiyecekleri beklerler. Yazarın gözlemlediği bir diğer süreç ise Müslümanların özellikle yavrulara yönelik koruyucu tavrıdır. Bir gün bir polis memurunun balkonlarındaki yiyecek parçalarını topladığını ve bunu muhtaç köpeklere verdiğini görür. Ayrıca, Müslümanların genel eğilimleri arasında az miktardaki yemeklerini dahi yavrularla paylaşmaları yer alır. Yazar, ardından köpekleri hava koşulları karşısındaki hassasiyetleri nedeniyle özel kılan ve onları hava durumu kâhinleri olarak nitelemesine yol açan bir yeteneklerine yer verir. Buna göre bir gece, tüm köpekler iki üç dakika boyunca sürekli ulurlar. Yaklaşık on dakika sonra ise şiddetli bir kasırga başlar. Pencereler zor

---

[12] White, *a.g.e*, s.291.

[13] Woods, *a.g.e*, 39. Türklerin anneli yavrulara yönelik şefkati pek çok araştırma eserine ve seyahatnameler yolu ile konu olan aktarımlar/değerlendirmeler arasındadır. Bkz. White, *a.g.e*, 293; Pinguet, *a.g.e*, 27.

Vakanüvis

açılır. Panjurlar kırılır. Lambalar yıkılır ve ağaçlar devrilir. Kendilerini besleyenler kadar hastalıkları ile ilgilenenlere de minnetarlık duyar köpekler. Bu bağlamda köpeklerin kendilerini kollayanları kendilerinin de kollamaya çalıştıkları, dostluklarını gösterdikleri hoş bir duyum da yazarın satırlarında kendisine yer bulur. Meselâ, Pera'nın tanınmış kişilerinden biri evine giderken her sürü lideri tarafından kendi sınırına kadar eşlik edilmiş ve söz konusu beyi her bir diğer sürünün lideri bir diğer sınırda devr almıştır. İstanbul'da Pera dışında korkunç şartlarda yaşayan şansız köpekler de vardır ve öldürülmelerine izin verilmediği için çoğu sefil şartlarda yine ölümü beklerler oysa yazar ölümü onlar için mutlu bir son olarak görür. Bu bağlamda kendisinin işaret ettiği en fena ve yaygın hastalık ise uyuzdur. Nitekim uyuz hastalığının kurbanları, acıklı, kasvetli ve korkunç bir görünüme sahiptirler. Köpeklerin, İstanbul'da gözle görülen bir diğer sıkıntılı halleri ise topallamalarıdır. Bu, onların bacaklarının bir tramvay veya fayton tarafından ezildiğini düşündürür. Arada sırada sokaklarda rastlanılan ve çoğu yavrulara ait olan köpek ölüleri de yetkililer tarafından kısa sürede kaldırılmaktadır[14]. Burada dikkat çeken konu yazarın kuduz hastalığına yer vermemesidir. Nitekim, Bay White da bu konuya değinir. İstanbul köpeklerinin yalnız, evsiz oldukları için farklı iklim şartlarının tamamına maruz kalmalarına kimi zaman çürümüş kokuşmuş yemekleri yemelerine ya da kimi zaman aç kimi zaman da tıka basa yiyerek düzenli beslenme koşullarına da sahip olmamalarına rağmen kuduz vakasının oldukça nadir olarak görülmesine şaşırır. Oysa suyun daha bol olduğu Avrupa'da bu hastalık sürekli baş göstermektedir[15] .

İstanbul'da evcil köpeklerin hayatları ise bir sürüye ait olmadıkları ve tanınmadıkları için tek başlarına dışarı çıktıkları taktirde güvende değildir. Bu nedenle sahiplerinin bir kırbaç ya da sopa ile onlara eşlik etmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, bulunduğu bölgedeki köpekler evcil köpeği tanıyacak olurlarsa güven problemi bir dereceye kadar çözülecektir Ardından yazar, sokaklardaki köpeklerin sayılarının azalmakta olduğunu duyduğunu tekrarlar. ve yine nedenini niçinini sorgulamaz. Sadece olası sonuçlarını kaleminin ucu ile aktarır ve bunun İstanbul' daki yürüyüşlerin konforunu ve uyku kalitesini arttıracağını

[14] Woods, *a.g.e*, 42-43.
[15] White, *a.g.e*, 292.

Vakanüvis

ancak kenti faydalı çöp/ atık yiyicilerinden de mahrum bırakacağını ekler[16].

Yazarın, İstanbul köpeklerine ilişkin notları arasında ayrıca onların sokaklarda rahatsızlık duydukları ve uluyarak karşıladıkları canlılar arasında çingeneler ile birlikte sürekli gezen ayıların ve duyduğuna göre görünüşünü yadırgadıkları develer yer alır . Son olarak İstanbul'dan iç bölgelere, taşraya doğru gidildikçe köpeklerin insanlar tarafından daha kıymet gördüklerini de ekler. Öyle ki bir köpek bir kişiye saldırdığında dahi köpeğe zarar verilecek olursa kişi ya da kişiler ciddi sorunlarla karşı karşıya kalacaklardır[17]

BİR TARTIŞMA

> " … *Kaynaklarınıza sadık kalın' sözü, göründüğü kadar yalın değildir ve kuşkucu tarihçiler bu konudaki bir dizi sorun üzerinde ısrarla dururlar. Her şeyden önce, tarihçinin elindeki birincil kaynaklar eksiksiz değildir, sadece kazayla veya kasten pek çoğu ortadan kaldırıldığı için değil, çok daha esaslı bir anlamda, meydana gelen olayların önemli bir bölümü de arkasında hiçbir maddi iz bırakmadan geçip gittiği için böyledir* bu…."[18]

Ekim bölgelerine sahip olmasına rağmen bir tüketim merkezi olan İstanbul bürokratik, ticari, kozmopolit kimliklerinin[19] yanı sıra barındırdığı onbinlerce köpeği ile de tarihin ilgisini çekmiştir[20]. Bununla birlikte, en azından bu orana yakın köpeklerin özellikle tarım ile geçinen taşra bölgelerinde de dikkati çekebilmiş olması gerekirken ilginç bir

---

[16] Woods, *a.g.e*, 43. İstanbul köpeklerinin öldürülmelerine ilişkin Osmanlı tarihinin çeşitli dönemlerinde düşünülen teşebbüs ve uygulamalar için bkz. Hülâgü, *a.g,e*, 65-91, 109-114, 140-162. Konu ayrıca eserin farklı dönemlerinde de irdelenmiştir. Bkz. Schick, *a.g.e*, : 28-29. Taner Timur "Köpekler", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt: V, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul, 1994:88-89.

[17] Woods, a.g.e, 44.

[18] John Tosh, *Tarihin Peşinde,* Çev.. Ö. Arıkan, Ankara, 1997,s. 124.

[19] Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, İstanbul, 2007, s. 150-152 ; Suraiya Faroqhi , "Krizler ve Değişim 1590-1699", *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, ed. H. İnalcık, D. Quataert, Çev. A. Berktay, İstanbul, 2004, 620-621.

[20] İstanbul'da halkın sokak hayvanlarına yönelik koruyucu tavrın sonucunda ortaya çıkan mancacılık mesleği için bkz. Metin Menekşe, "Osmanlı Medeniyetinde Hayvan Sevgisinin Mesleğe Dönüşümü: Mancacılık", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 55,(2022), s. 84-101.

Vakanüvis

şekilde bu hayvanların varlıkları İstanbul köpeklerinin yanında oldukça sönük kalmıştır. Oysa Bay Woods, henüz ilgili bölümün ilk cümlesinde " *İstanbul ve Osmanlı İmparatorluğu'nun diğer kentleri sokak köpekleri tarafından yurt edinmişlerdir*…" der. Ve, bu köpekler vahşi değildirler[21] En nihâyetinde bugün de literatürde İstanbul köpeklerine ilişkin tarih yazımının açık ara ön planda oluşu hem varlıklarına izin verilmesi, korunmaları hem de nüfusları sorun olarak görülmeye başlandığında ne şekilde kentten ve yaşamdan sevenlerine rağmen koparıldıklarının kayıtlara konu olabilmesi ile ilgilidir. Nitekim ilk hayvanları koruma derneğinin İstanbul'da, Beyoğlu'nda kurulduğunu[22] düşündüğümüzde yine taşranın bu konuda sessizleştiğini görürüz. Dolayısıyla, hem İstanbul taşrasında hem de ülkenin geri kalanında sahipli ve sahipsiz köpeklerin günümüze değin yaşam standartları ve insanlarla ilişkileri, nüfus kontrol yöntemleri önemli ve büyük ölçüde gölgede kalmış bir alandır diyebiliriz. Bununla birlikte, çeşitli dilekçeler ve şikâyetler karşısında merkezin İstanbul ve taşra idarecilerine gönderdikleri emirler üzerinden köpeklerin imhâları, sürülmeleri ya da kuduz köpeklerin öldürülmelerine ilişkin kararları ile artan nüfusları ile baş etmeye çalıştıkları görülmektedir[23]. Öte yandan, kısırlaştırma yönteminin özellikle erkek canlılarda ilkçağlardan beri uygulandığından haberdarız. Söz konusu yöntemlerin köpek nüfusunu kontrol etmek için uygulandığına dair ise henüz en azından Osmanlı Arşiv kaynaklarında kayıtlara bu araştırma kapsamında tesadüf edebilmiş değiliz. Bununla birlikte batıda cerrahi operasyonla kedi ve köpeklerin aşırı çoğalmasının önüne geçilebilmesi için XX. Yüzyıldan itibaren dişi ve erkek köpeklerde sistemli bir şekilde kısırlaştırma operasyonlarının yapıldığını ve bunların farklı kıstaslar/güvenirlikler üzerinden düzenlenen istatistiklerle çeşitli araştırmalara bölgesel çalışmalar üzerinden de konu olduklarını görüyoruz [24]. Türkiye'de ise rasyonel olarak henüz tüm belediyelerde

---

[21] Woods*, a.g.e*, 36.

[22] Pinguet, *a.g.e*, 101

[23] BOA ZB 348/124 ; DH UMVM 79/33 ; DH. MKT : 29/124 /3.

[24] Lynette A. Hart, Benjamin L. Hart, "An Ancient Practice but a New Paradigm: Personal Choice for the Age to Spay or Neuter a Dog, *Frontiers in Veterinary Science "* , 8 (2021) , 1-2; Alexandra K. Wilson, Andrew N. Rowan, *Animal Managment And Population Control, What Progress Have We Made?*, Boston: Center For Animals Tufts University School of Veterinary Medicine, 1984.; Konuya ilişkin Türkiye'de *sahipl*i hayvanlara yönelik öncü çalışmalardan biri için bkz. Doğukan Özen, Safa Gürcan , Ufuk

Vakanüvis

bakımevi ve ameliyathanelerin olmadığı ve kedi ve köpek sayılarının kayıt altına alınmadığı bu dönemde bu araştırma, tarihçilerin metodolojik olarak bugünden hareketle geçmişe yönelik bir perspektifle köpeklerin hayatları ve insanlarla ilişkilerine ilişkin bilgilere özellikle kırsal alanlarda ve kırsal alanlarla yakın sınırlara yakın kent bölgelerinde sözlü tarih çalışması ile katkı sağlama imkânlarının mevcut olduğunu düşünmektedir. Bu, aynı zamanda konuyu taşradan okumayı teklif etmektir ya da bu okumanın önemli olduğunu ifade etmektir. Bu bağlamda özellikle bürokratik müdahalelerden bağımsız olarak halk ve sokak köpeklerinin yaşam bütünlerinin her bölgeye özgü coğrafi zorluklar ve imkanlar ile birlikte nasıl şekillendiği merakı önemlidir. Burada sorulabilecek sorular arasında merkezi bürokrasi ya da taşra bürokrasisi İstanbul bürokratlarının hayvanlara yönelik yaklaşım veya yaptırımlarını taşranın diğer bölgelerinde uygulama imkanına sahip olmuşlar mıdır? Taşrada bu yönde var olan vakıflar hangi bölgelerde yoğunluktadırlar? Hangi coğrafyalarda köpeklere daha çok ihtiyaç duyulmuştur? Her coğrafyada kent çevresi hayvanlar sürüldüğü dönemlerde doğal koşullar bu hayvanların yaşaması için güvenli alanları oluşturabilmişler midir? Yine çok önemli bir soru olarak sokak köpekleri gruplarının olduğu yerlerde sokak kedileri yaşam alanı bulabilmiş midirler? Eğer sağlanabildiyse bu anlamda bir sosyalleşme hangi koşullarda gerçekleşebilmiştir? Ya da onların yaşam alanları farklı mekanlarda mı sağlanabilmiştir? Söz konusu sorular ve bunlara eklenecek çok daha zengin bakış açıları ve ilgiler ile alana ilişkin hatıralar ve tecrübeler bir kuşak daha geçmeden sözlü tarih ile anlamlı ölçüde kayıt altına alınabilecektirler. Özellikle, Anadolu'da muhtarlıklar ve köyün yaşlıları ile sahada gerçekleştirilecek görüşmeler sonucunda elde edilecek veriler ile her bölgenin coğrafi şartlarına özgü imkan ve

---

Kaya , Ankara İlinde Yer Alan Sahipli Kedi ve Köpek Popülasyonunun Belirlenmesi, *Veteriner Hekimler Dergisi,* 85/1 (2014) , 9-16. Osmanlı İmparatorluğu'nda veteriner hekimlik öncesi hayvan bakımlarının hangi ihtiyaçlardan ötürü ve ne şekilde sağlandığı ya da hayvanlara yönelik çeşitli müdahaleler ile veteriner hekimliğin tarihçesi, uygulanan tedavi yöntemleri için bkz. (Nihal Erk," Türkiye'de Veteriner Hekimlik Öğretiminin Başlangıcı ve Bugüne Kadar Geçirdiği Safhalar Üzerine Yeni Araştırmalar", *A.Ü Veteriner Fakültesi Veteriner Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü* 6/21 (1959), s. 80-85; Zeynel Özlü, " 19. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı Devleti'nde Veterinerlik Mesleği ile İlgili bir Değerlendirme", *Belleten*, 76/275 (2012), 239- 260.

kısıtlılıkları temellerinde insan, köpek ve diğer canlıların yaşam bütünlerinin farklı boyutlarına ulaşma imkanları oluşacaktır.

Bu yönde bir çalışma ile tarihin sosyal ve beşeri bilim özellikleri bir araya gelebilecektir. Ve, bugün sokak hayvanlarının yaşamına ilişkin tarih biliminin kazandıracağı "tarihsel perspektif", konuya ilgi duyan ve konunun ihtiyaç duyduğu hukuk, veterinerlik ve sosyoloji gibi farklı bilim dallarının meseleye ilişkin sunacağı çözümler için olduğu kadar halkın da genel yanılgılara düşmemesi için profosyenel/gerçekçi bir düşünce zemini hazırlamış olacaktır[25].

Sonuç

Henry Charles Woods tarafından 1905'li yıllarda kaleme alınan ve Yakındoğu coğrafyasında özellikle Balkanlara odaklanan *Washed By The Four Seas* adlı eser bölge araştırmaları için okuyucularına bakış açısı ve temel kazandıracak önemli eserlerdendir. Yazarın, oldukça geniş bir coğrafyaya ilişkin gözlemlerini kaleme dökme tercih ve planlamasını on dört bölüm üzerinden yaparken önceliklerinden birisini İstanbul köpeklerine ayırmış olması bu araştırmanın dikkat çekici ve önemli bulduğu bir yaklaşım olmuştur. Bu bağlamda Bay Woods'un İstanbul köpeklerine ilişkin çoğu gözleminin ilk kez tarih yazımına konu olmadığı gibi bazı yaşamsal kesitlerin belirli zaman ve semtlere ait olduğu anlaşılmıştır. Esasen, bu araştırmanın daha çok ilgi çekici bulduğu aktarımları ise kısa cümleler ile değindiği bazı bilgiler üzerinden düşündürdükleri olmuştur. Bunlardan ilki, Osmanlı İmparatorluğu'nun diğer bölgelerinde de çok sayıda köpek sürülerinin olduğu cümlesi ve

[25] Tarih bilimine ilişkin kuramsal görüşler için bkz. Tosh, *a.g.e*, 1984: 1-30). Ayrıca bkz. Robin George Collingwood, Çev. K. Dinçer, *Tarih Tasarımı*, İstanbul,1990, s. 211-217. Konuya ilişkin Türkiye'de farklı disiplinlerce kaleme alınan çalışmalar için bkz. Aydoğdu, Murat Aydoğdu, Oğuzhan Meral, "Sahipsiz Köpeklerin Popülasyonunun Kontrol Altına Alınması ve Buna İlişkin Hukuki Altyapının Oluşturulması", *D.E.Ü Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan,* 21 (2019), s.2129- 2159; Uyumaz, Alper Uyumaz, Bir Hukuk Sorunsalı Olarak Güncel Gelişmeler Işığında Türkiye'de Hayvan Hakları, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20/3 (2016), s. 133-184 Adnan Koşum, *İslam Hukuk'unda Hayvan Hakları*, Ankara, 2018.

İstanbul köpeklerinin giderek sayılarının azalmakta olduğu duyumu olmuştur. Nihâyetinde, arşiv belgelerinde ve tarih yazımında ön planda olan İstanbul köpeklerinin yanı sıra Anadolu'daki köpekler ve insanların yaşamlarına ilişkin perdenin aralanması için sözlü tarih çalışmalarının önemli olduğu düşüncesi bu bağlamda bu araştırmanın vardığı temel sonuçlardan bir diğeri olmuştur.

Kaynakça

BOA ZB 348/124

DH UMVM 79/33

DH. MKT 29/124 /3

Aydoğdu, Murat, Meral, Oğuzhan, "Sahipsiz Köpeklerin Popülasyonunun Kontrol Altına Alınması ve Buna İlişkin Hukuki Altyapının Oluşturulması", *D.E.Ü Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan,* 21 (2019), s. 2129- 2159.

Bowyer, Richard, *Dictionary of Military Terms*, London, 2007 .

Buckingham, James Silk, *Travels in Mesopotamia*, London, 1827.

Burnaby, Fred *At Sırtında Anadolu,* Çev.. F. Taşkent, İstanbul, 2005.

Collingwood, Robin.George, Çev. . K. Dinçer, *Tarih Tasarımı*, İstanbul, 1990.

Erk, Nihal, " Türkiye'de Veteriner Hekimlik Öğretiminin Başlangıcı ve Bugüne Kadar Geçirdiği Safhalar Üzerine Yeni Araştırmalar", *A.Ü Veteriner Fakültesi Veteriner Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü* 6/21 (1959), s. 80-85.

Faroqhi, Suraiya, "Krizler ve Değişim 1590-1699", *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, ed. H. İnalcık, D. Quataert, Çev. A. Berktay, İstanbul, 2004, s 543-757.

Gündoğdu, Cihangir, " The State and the Stray Dogs in the Late Ottoman Istanbul from Unruly Subjects to Servile Friends", *Middle Eastern Studies*, 54/ 4,s. 555-574.

Hart, A. Lynette. Hart L. Benjamin, "An Ancient Practice but a New Paradigm: Personal Choice for the Age to Spay or Neuter a Dog, *Frontiers in Veterinary Science "* , 8 (2021) , s. 1-6.

Hülagü, Metin, *İstanbul Sokak Köpekleri ve Osmanlı Padişahları*, İstanbul, 2021.

Işın, Ekrem; Tanman Gülru, *Işın, Ekrem, Dört Ayaklı Belediye İstanbul'un Sokak Köpekleri,* İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2016.

İnalcık, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, İstanbul, 2007.

Kutkan, Özlem. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir Misyoner Hekim ve Dünyası: (1854-1875)", Ed. A. Özcan, *Halil İnalcık Armağanı*, Ankara, 2017, 11-36.

Kızılkaya, Necmettin, " They Can not Be Left to the Brutality of a Cruel Group: An Ottoman Scholar's Treatise on Dogs" , *Journal of Islamic Ethics* 6 (2022), 2021, s. 1-19.

Koşum , Adnan, *İslam hukukunda Hayvan Hakları*, Ankara, 2018.

Menekşe, Metin, "Osmanlı Medeniyetinde Hayvan Sevgisinin Mesleğe Dönüşümü: Mancacılık", *SDÜ Fen Edebiyatat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 55, 2022, s. 84-101.

Mikhail, Alan "A Dog- Eat –Dog Empire Violence and Affection on the Streets of Ottoman Cairo" , *Comparative Studies of South Asia, Africa and Middle East*, Duke University Press, 35/ 1(2015), s. 76-95.

Özen, Doğukan, Gürcan, Safa, Kaya, Ufuk, Ankara İlinde Yer Alan Sahipli Kedi ve Köpek Popülasyonunun Belirlenmesi, *Veteriner Hekimler Dergisi,* 85/1 (2014) , 9-16.

Özlü, Zeynel " 19. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı Devleti'nde Veterinerlik Mesleği ile İlgili bir Değerlendirme", *Belleten*, 76/275 (2012), 239- 260.

Pinguet, Catherine, *İstanbul'un Köpekleri,* Çev. S. Özen, İstanbul, 2009.

Schick, İrvin Cemil , İstanbul'da 1910'da Gerçekleşen Büyük Köpek İtlâfı: Bir Mekân Üzerinde Çekişme Vakası, *Toplumsal Tarih*, 2010:22-32.

Timur, Taner, "Köpekler", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt: V, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul, 1994:87-89.

Tosh, John, *Tarihin Peşinde,* Çev.. Ö. Arıkan, Ankara, 1997.

Uyumaz, Alper, (2016) Bir Hukuk Sorunsalı Olarak Güncel Gelişmeler Işığında Türkiye'de Hayvan Hakları, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20/3 (2016), s. 133-184.

White, Charles , *Three Years in Constantinople Or Domastic Manners of The Turks in 1844* (Cilt 3). London, 1845.

Wilson, A. K. , Rowan, A.N. (1984), *Animal Managment And Population Control, What Progress Have We Made?*, Boston: Center For Animals Tufts University School of Veterinary Medicine

Woods, Henry Charles , *Washed By Four Seas*, London, 1908.

Extended Abstract

This research, on the one hand, aims to draw attention to the travelogue's importance for its research area, which was penned by it's author Mr. Henry Charles Woods, who was an English grenadier officer, and the book was titled "Washed By The Four Seas" on the other, it aims to contribute through the chapter of " The dogs of Constantinople" both stray dogs of the İstanbul and also emphasize the importance of illuminating the history of stray dogs, whose lives were overshadowed outside of İstanbul, especially in the province area. The section above which was handled under the title of "One Discussion" as it will be seen in the article and last part of this abstract to constitute one of this research's main arguments. In this direction when it will be passed to the topics of this article in order, firstly, it will be seen that the book essentially examines the Balkans rather than the Near East area. Then, the book will be outlined like culture, economy, transportation and military history which highlighted the region's history. In this context, it is stated that the book's authour penned the İstanbul and Balkan geography in detail and the chapters of Defences of Constantinople and the Bulgarian Army awaited for a positive interest of the military historians. As for, the chapter of" The dogs of Constantinople" which the writer dedicated the special section on the observations of stray dogs which this research examined relationships and integrating between the dogs's themselves and the people. Firstly, it should be stated that as Mr Woods, who was not staying in Istanbul for a long period of time, he could not observe the ruling of the stray dogs population, perception and approach to the them by people and the bureaucracy at that time. It was seen that, in some places, the observations in question overlapped with the information stated by previous travelers and included in various researches, but also in some places they added different dimensions to the subject with different observations and opinions. For example, the strong intuition of dogs regarding climatic conditions and the conditions under which groups of dogs can show tolerance and co-exist with each other when necessary or their reactions to each other or their attitudes towards other animals in the city are among the interesting issues in the book. In addition, since the author tried to understand what kind of reactions stray dogs give under different conditions, the work is also an illuminating

resource for people who want to understand the underlying causes of dog behavior today. For instance, some of the people on the streets might have been rivals or enemies towards them. This group includes people who earned their living by collecting garbage with the help of a pointed stick. If after dark, successive packs of dogs began to bark, it meant that one of the canine enemies were somewhere nearby. In fact, the first sentence of the" The dogs of Constantinople" is one of the most striking expressions among the notes of Mr. Woods. "The streets of Constantinople and of the other towns of the Ottoman Empire were inhabited by legions of straying dogs...". And, these dogs were not wild. In other words, not only Istanbul but also other cities of the empire had packs of dogs. With this sentences, Mr. Woods inevitably makes us think about the reason why some of the missionaries or travellers did not mention about the dogs in-depth but only very briefly when they were going through the details and descriptions of the health conditions or characsteristics of the cities they were in. Undoubtedly, many more examples can be found . In the end, the fact that the historiography of dogs of İstanbul is still in the foreground in the literature today has been related to the possibility of being the subject of records, how they were ejected from the city and many of them would die from lack of foods and water despite their loved ones when their existence was allowed, their protection and their population began to be seen as a problem. In fact, if we consider that the search for solutions on animal rights or the needs of stray animals and living standards etc. was expressed by the society founded in İstanbul Beyoğlu in 1912 where the press had a strong voice and had great influence, long before the provinces we will be faced with an important reality. In rural areas, where the number of dogs should be greater, the limitation of the documents describing the lives of these dogs was overshadowed their existence in historical writing.Undoubtedly, this is a result of the cosmopolitan wealth of the city. However, this does not change the fact that both in the provinces of Istanbul and in the rest of the country, the living standards and relations with people, population control methods of owned and stray dogs have been significantly and largely overshadowed to date. However, in the face of various petitions and complaints, it is seen that the center is trying to cope with the increasing population with the orders they sent to Istanbul and the provincial administrators, with the

decisions regarding the extermination of dogs, their expulsion or the killing of rabid dogs. On the other hand, we are aware of the fact that the sterilization method has been applied especially to male creatures since ancient times. In the context of this research, at least in the Ottoman Archive sources, the records that the said methods were applied to control the dog population have not been found yet. However, in order to prevent the excessive proliferation of cats and dogs in the west. It is seen that sterilization operations have been carried out systematically in female and male dogs since the XX. century, and they have been the subject of various types of research through regional studies with statistics organized on different criteria/reliability. In Turkey, in this period when there are no care homes or temporary care homes and operating rooms in all municipalities and the numbers of cats and dogs are not recorded, this research aims to provide historians with a methodological perspective on the lives of cats or dogs and their relations with humans, especially in rural areas and close borders with the countryside thinks that there are opportunities to contribute with oral history studies in nearby urban areas. In this context, it is especially important to be curious about how the life of the public and stray dogs especially also cats is shaped by the geographical difficulties and opportunities specific to each region, regardless of bureaucratic interventions. Among the questions that can be asked here are, did the central bureaucracy or the provincial bureaucracy have the opportunity to apply the approaches or sanctions of the various units of the bureaucracy in Istanbul towards animals in other parts of the province? In which regions were the foundations existing in this direction in the countryside were concentrated? In which geographies were dogs more needed? Had they been able to create safe areas for these animals to live, with the effect of natural conditions, during the periods when animals were herded around the city in every geography? Again, as a very important question, could stray cats find a habitat in places where there were groups of stray dog? If so, under what conditions was this socialization possible? Or had their living spaces been provided separately in different places? In fact, although this article was written about stray dogs, it is clear that it can be considered for other animals through the human-pet relationship. Thus, in some extent, the risk of general judgments obscuring local realities can be avoided. It is also to offer to read the subject from the country or to express that this reading is essential and meaningful. In this way, the memories and experiences

in question will be recorded in oral history in a meaningful way before a generation passes. In particular, with the data to be obtained as a result of the interviews to be carried out with the mukhtars and the village elders in the field different dimensions of humans, dogs and other living creatures will be recorded on the basis of the opportunities and limitations specific to the geographical conditions of each region. Thus, the social and human science features of history will come together with a study in this direction. And, the "historical perspective" that will be brought by the science of history on the life of stray animals today has prepared a professional thought ground for the solutions to be offered by different branches of science such as law, veterinary medicine and sociology, which are interested in the subject and needed by the subject, as well as for the public not to fall into the common misconceptions. Similar studies will reveal the importance of interdisciplinary cooperation, especially in countries where stray animal “problems” are experienced.